

## Пневмонія: ризик смерті й вакцинація

Актуальність



Пневмонія — гостре інфекційне захворювання переважно бактеріальної етіології, яке характеризується вогнищевим ураженням респіраторних відділів легень та обов'язковою наявністю внутрішньоальвеолярної ексудатції (МОЗ України, 2007).

Національна дискусія про роль вакцинації в профілактиці грипу та пов'язаних з ним ускладнень, наприклад пневмонії, триває. Буквально минулого місяця Вільям Шаффнер (William Schaffner), медичний директор Національного фонду по боротьбі з інфекційними захворюваннями (National Foundation for Infectious Diseases), пояснив профілактичне значення щорічної вакцинації проти грипу. «Вакцина, безумовно, кращий спосіб захистити себе і своїх близьких, — сказав він. — Слід пам'ятати, що навіть якщо ви захворієте грипом після вакцинації, швидше за все, ви все одно отримаєте користь від вакцини, оскільки перебіг захворювання у вас буде у легшій формі й коротшої тривалості. І що важливіше — буде нижчий ризик розвитку ускладнень, включаючи пневмонію, госпіталізацію і смерть», — зауважив В. Шаффнер.

Група вчених з Лікарні Маунт Сінай Святого Луки в Нью-Йорку (Mount Sinai St. Luke's, New York), на чолі з Кам Сінг Хо (Kam Sing Ho) провели ретроспективне дослідження з вивчення ефективності вакцинації проти грипу. «Пневмонія є причиною 50% смертей протягом сезону грипу, однак вакцинацію використовують недостатньо. Ми вже знаємо про користь вакцинації. Вона не потребує зменшення маси тіла, фізичних навантажень або призначення лікарських засобів, потрібно просто поговорити з пацієнтом. Ми втрачаємо хорошу можливість запропонувати вакцинацію проти грипу, — пояснив К.С. Хо на зустрічі CHEST 2019 р. в Новому Орлеані. — Якщо хтось перебуває в лікарні протягом 5–6 днів, ми повинні хоча б раз обговорити з цим пацієнтом питання вакцинації».

### Об'єкти і методи дослідження

У своєму ретроспективному дослідженні К.С. Хо і співавтори вивчили 735 120 госпіталізацій з приводу пневмонії в Національній базі даних повторних госпіталізацій Управління з досліджень і якості в охороні здоров'я (Agency for Healthcare Research and Quality) за 2014 р. Лише 13 983 (1,9%) цих пацієнтів були вакциновані проти грипу на час госпіталізації. «Це зовсім не багато, — зазначив К.С. Хо. — Частота повторних госпіталізацій з будь-якої причини протягом 30 днів становила 11,9%, а пневмонія була причиною повторної госпіталізації у 81,0% випадків».

Пацієнтів підбирали на підставі типу лікарні (міської чи сільської), розміру лікарні, страховки, віку, статі та фінансового забезпечення. «Ми дійсно хотіли переконатися, що порівнюємо зіставні речі», — сказав К.С. Хо. Дослідники порівняли 9777 пацієнтів із позалікарняною пневмонією, які отримали вакцинацію проти грипу, і 9777 пацієнтів, які не були вакциновані проти грипу.

### Результати

Частота повторних госпіталізацій була нижчою у пацієнтів, вакцинованих під час початкової госпіталізації, ніж у невакцинованих (8,6% порівняно з 11,0%). Смертність під час повторної госпіталізації була значно нижчою у вакцинованих, ніж у невакцинованих пацієнтів (1,11% порівняно з 2,96%).

Також показники летальності під час повторної госпіталізації були значно нижче у вакцинованих, ніж у невакцинованих пацієнтів (1,3% порівняно з 5,5%).

Вакцинація під час перебування у стаціонарі знижувала частоту повторних госпіталізацій на 6,5% (відношення ризиків 0,82; 95% довірчий інтервал 0,69–0,98).

### Висновки

Рутинна вакцинація пацієнтів, госпіталізованих із пневмонією, може справити позитивний вплив на частоту повторних госпіталізацій і смертності. «Все, що потрібно для зниження частоти

повторних госпіталізацій, — це знайти пару хвилин до виписки, — сказав К.С. Хо. — Запитайте себе: чи можу я зробити що-небудь, аби запобігти повторній госпіталізації прямо зараз? Давайте поговоримо про вакцинацію».

**Kam Sing Ho (2019)** Routine influenza vaccination for all adults hospitalized with pneumonia may save lives and reduce hospitalizations. CHEST, Oct. 14.

### Офіційна назва хвороби від вейпінга



У серпні 2019 р. у 14 американських штатах медики зафіксували понад 100 випадків незвичайної хвороби легень. Симптомами захворювання були утруднене дихання, біль у грудній порожнині та лихоманка. За словами медичних

працівників, пацієнти скаржилися на кашель, задишку, блювання і діарею.

На сьогодні у Центри з контролю і профілактики захворювань США (Centers for Disease Control and Prevention — CDC) і Управління з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів і медикаментів (Food and Drug Administration — FDA) надходить інформація про все нові й нові випадки ушкодження легень, асоційованого з використанням електронних сигарет.

І нарешті фахівці CDC дали офіційну назву цій хворобі — EVALI (electronic cigarette, or vaping, product use associated lung injury), що в перекладі означає «травма легень, пов'язана зі вживанням електронних сигарет або продуктів вейпінга».

### Що відомо на цей момент?

Із 21 американського штату надійшла інформація про понад 1299 випадків ураження легень, з яких 26 осіб померли від вейпінга. Результати аналізу цих випадків свідчать, що середній вік пацієнтів становить 24 роки (від 13 до 75 років), 70% учасників дослідження з EVALI — чоловіки. Зауважимо, що вік 80% пацієнтів молодше 35 років, а 15% пацієнтів — молодше 18 років.

У клінічній картині EVALI переважають респіраторні симптоми (кашель, біль у грудях і задишка) (95% пацієнтів) і шлунково-кишкові симптоми (біль у животі, нудота, блювання і діарея) (77%). Виявлено, що у деяких пацієнтів шлунково-кишкові симптоми передують респіраторним симптомам. Крім цього, у 85% учасників наявні ознаки інтоксикаційного синдрому (підвищення температури тіла, озноб, слабкість).

Із 573 пацієнтів із доступною інформацією про продукти вейпінга протягом 90 днів до розвитку EVALI 76% повідомили про використання тетрагідроканабінолу, 56% — про використання нікотиновмісних продуктів, 32% використовували виключно продукти з тетрагідроканабінолом і 13% — виключно нікотин для вейпінга.

Важливо відзначити, що не виявлено будь-якої однієї речовини, яка є причиною ураження легень, швидше за все — причин декілька.

На сьогодні тривають активні епідеміологічні дослідження в окремих штатах, щоб докладніше охарактеризувати демографічні, клінічні та лабораторні особливості цих випадків. За наявними даними використання канабісу відіграє роль в ушкодженні легень, але конкретна хімічна речовина чи їх комбінація, відповідальні за EVALI, ще не ідентифіковані.

У CDC підкреслюють, що симптоми EVALI схожі з симптомами застудних захворювань, що може ускладнювати діагностику в осінньо-зимовий період. Фахівці закликають лікарів розпитувати пацієнтів із захворюваннями легень та дихальних шляхів про використання електронних сигарет або вейпів, а також дозволених і заборонених наркотиків. При цьому медики нагадують, що навіть у виписаних пацієнтів після лікування EVALI може виникнути рецидив захворювання, по-перше, якщо вони продовжать палити, по-друге, внаслідок ослаблення легень у результаті застосуванням кортикостероїдів під час лікування.

**Siegel D.A., Jatlaoui T.C., Koumans E.H. et al. (2019)** Interim Guidance for Health Care Providers Evaluating and Caring for Patients with Suspected E-cigarette, or Vaping, Product Use Associated Lung Injury — United State. Morb. Mortal. Wkly Rep. (MMWR), 68(41): 919–927.

Анна Хиць